

Bruine Kiekendief in Vlaanderen

Onderzoek naar broedsucces, habitatkeuze en interacties tussen populaties

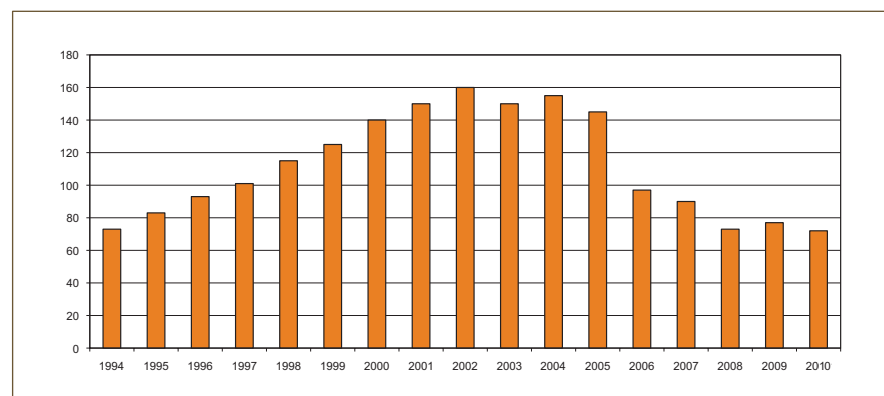

Mannetje Bruine Kiekendief - Yves Adams | Vilda

De Bruine Kiekendief 'Circus aeruginosus' staat op de Bijlage I van de Europese Vogelrichtlijn en hierdoor zijn er een aantal wettelijke verplichtingen om de soort duurzaam in stand te houden. In de eerste plaats moeten een aantal daarvoor aangeduide Vogelrichtlijngebieden garanties bieden dat de soort kan blijven voortbestaan. Maar zoals je al in vorige nummers van de Nieuwsbrief kon lezen werden in de loop van 2009 voor Vlaanderen nu ook de zogenaamde instandhoudingsdoelstellingen (IHD's) voor broedvogels van de Bijlage I van de Vogelrichtlijn opgesteld. Hierbij verbindt Vlaanderen zich om de voorgestelde doelen per soort na te streven door bescherming van gebieden maar ook door gerichte soortenbeschermingsacties. Het populatiedoel van de Bruine Kiekendief werd toen gesteld op 135 broedparen.

Het volgen van de evolutie van de broedpopulaties van een groot aantal soorten van de Bijlage I gebeurt in Vlaanderen al sinds 1994 via het Project Bijzondere Broedvogels Vlaanderen (BBV). Dit wordt gecoördineerd door het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO) en het telwerk verloopt in samenwerking met Natuurpunt.vzw en met de ondersteuning van talrijke vrijwillige veldmedewerkers. Tussen 1994 en 2002 nam de Vlaamse broedpopulatie van Bruine Kiekendief toe van een 90-tal tot een 160-tal broedparen (Figuur 1). Vanaf dan ging het echter gestaag achteruit. Momenteel bedraagt de populatie nog maar een 70-80 paren. We halen al een aantal jaren het populatiedoel niet meer. In sommige regio's zijn er sterke aanwijzingen dat het aantal uitgevlogen jongen drastisch afneemt. Het aantal mislukte nesten lijkt toe te nemen. Maar goede gebiedsdekkende gegevens over het broedsucces of het uitvliedsucces van de soort hebben we niet.

Figuur 1.
Evolutie van het aantal broedparen van Bruine Kiekendief in Vlaanderen.

De afname van deze soort van de Bijlage I baart zorgen. In een groot deel van NW Europa doet de soort het trouwens niet zo goed. Heel wat factoren kunnen het broedsucces van de Bruine Kiekendieven beïnvloeden: veranderingen in het broedbiotoop en het omgevend landschap (bvb verhoogde fragmentatie), meer verstoring, verhoogde predatie, minder voedsel of minder contact tussen de verschillende 'broedkernen'. Een hele reeks dus. Het onderzoek dat we vanaf dit jaar starten werd speciaal opgezet om te achterhalen welke de oorzaken (direct of indirect) van deze afname zijn om nadien passende maatregelen te kunnen voorstellen om de toestand te verbeteren.

De Bruine Kiekendief heeft als 'onderzoeksobject' enkele belangrijke troeven. Dankzij de monitoringsinspanning van vele medewerkers aan het BBV project is de 'historische' populatie-evolutie en verspreiding van deze soort vrij goed gekend waardoor lange-termijnveranderingen kunnen bekeken worden. Een bijkomend pluspunt is dat er in enkele regio's (ook in het nabije Zeeuwsch-Vlaanderen) al heel wat expertise is van onderzoek, ringwerk of opvolging van Bruine Kiekendieven. Deze kennis bijeen brengen om op een gestandaardiseerde manier samen verder te werken opent vele mogelijkheden.

*Bruine Kiekendief met nestmateriaal -
Yves Adams | Vilda*

Tijdens het eerste jaar van het onderzoek zullen we ons concentreren op drie zaken:

1. Het bepalen van broedsucces en/of uitvliesucces van zo veel mogelijk nesten om een gebiedsdekkend idee te krijgen van de situatie
2. Het gestandaardiseerd beschrijven van broedhabitat en omgevend landschap
3. Het ringen en voorzien van individuele vleugelmerken van jongen om de interactie tussen de populaties en de plaatstrouw na te gaan

Bruine Kiekendieven met vleugelmerken

Door het individueel merken van vliegvlugge jongen willen we de dispersie van de soort nagaan, en te weten komen in hoeverre ze als jong (en later als adult) plaatstrouw zijn en trouw aan het type habitat: rietveld of akkers waarin ze geboren worden/nestelen. Vanaf eind juli kunnen er al gemerkte vogels rondvliegen in onze contreien. Alhoewel we dit merkproject nog via een aantal andere kanalen zullen bekend maken, willen we hier in de Vogelnieuwsbrief alvast een oproep doen om alle waarnemingen voorlopig op te sturen (mailen) naar anny.anselin@inbo.be. Ze zullen nadien doorgegeven worden aan de internationale databank van gemerkte kiekendieven, gecoördineerd door het Centre d'Etudes Biologiques te Chizé (Frankrijk) en ook aan de Belgische Ringdienst (KBIN, Brussel).

Een vleugelmerk wordt gezet zowel op de rechtervleugel als op de linkervleugel. Elke vogel heeft een unieke combinatie van basiskleur en symbool (zie afbeelding met een voorbeeld). Noteer nauwkeurig datum, lokatie en combinatie van kleur en code op merk. Geef ook op welk

merk op de rechtervleugel zit en welk op de linkervleugel! Foto's nemen kan ook handig zijn. Alvast hartelijk dank voor de medewerking!

2011 is een proefjaar en zal aantonen in hoeverre een dergelijke uitgebreidere monitoring in het kader van de IHD's haalbaar is. Naargelang de resultaten zullen we in de volgende jaren bepaalde deelaspecten meer in detail bekijken en verder ontwikkelen. Het zenderen van vogels voor het bepalen van hun homerange en verder onderzoek naar verwantschap tussen de populaties door genetische analyse van veertjes behoren tot de mogelijkheden. Het onderzoeksgebied omvat niet enkel het Vlaamse deel van de populatie maar ook de nabijgelegen populaties in Zeeuwsch-Vlaanderen en Noord-Frankrijk. Het INBO werkt samen met de Groupe Ornithologique du Nord, de Roofvogelwerkgroep Zeeland en SOVON. In Vlaanderen is er voor het inventariseerwerk samenwerking met Natuurpunt vzw via haar vogelwerkgroepen in NO Vlaanderen, Oostkust en Waasland en via de Natuurwerkgroep De Kerkuil. Voor het ringwerk en de vleugelmerken krijgen we ondersteuning van de Belgische Ringdienst aan het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen en het Centre d'Etudes Biologiques de Chizé (Frankrijk).

Anny Anselin

anny.anselin@inbo.be